

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 25 listopada 2021 r.

Pozycja 180

POSTANOWIENIE

z dnia 19 października 2021 r.

Sygn. akt Ts 146/20

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bartłomiej Sochański – przewodniczący
Jakub Stelina – sprawozdawca
Wojciech Sych,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z 15 kwietnia 2021 r. o odmowie nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej M.J.,

p o s t a n a w i a:

nie uwzględniać zażalenia.

Orzeczenie zapadło jednogłośnie.

UZASADNIENIE

1. W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 3 października 2020 r. (data nadania) M.J. (dalej: skarżący), reprezentowany przez pełnomocnika z wyboru, zarzucił niezgodność:

1) art. 425 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.; dalej: k.p.k.) w zakresie, w jakim „uznaje on iż orzeczeniem sądu I instancji jest postanowienie oskarżyciela publicznego”; 2) art. 426 § 1 ustawy wymienionej w punkcie pierwszym w zakresie, w jakim „sąd rozpoznający po raz pierwszy środek odwoławczy od orzeczenia oskarżyciela publicznego jest sądem odwoławczym II instancji”, z art. 10 ust. 2; art. 10 ust. 2 w związku z art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1; art. 45 ust. 1 w związku z art. 2; art. 45 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2; art. 176 ust. 1 w związku z art. 2; art. 176 ust. 1 w związku z art. 10 ust. 2; art. 176 ust. 1 w związku z art. 45 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Zdaniem skarżącego zarówno postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa, jak i Sądu Okręgowego są – w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji – rozstrzygnięciami w jego „sprawie”. Jak bowiem stwierdził, ochrona wolności i bezpieczeństwa osobistego obywateli należy do jednego z podstawowych zadań państwa prawa, a niezapewnienie takiej ochrony stanowi „sprawę”, która powinna być rozpoznana w dwuinstancyjnym postępowaniu sądowym.

Naruszenie swoich konstytucyjnych wolności oraz praw skarżący wiąże zatem z tym, że w orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa uznawane jest za orzeczenie sądu pierwszej instancji w rozumieniu art. 425 § 1 k.p.k. W ocenie skarżącego narusza to jego prawo do rozpoznania sprawy na każdym jej etapie przez bezstronny i niezawisły sąd, co jest również niedopuszczalne w demokratycznym państwie prawa. Podniósł również, że zakwestionowane przepisy pozbawiły go prawa do dwuinstancyjnego postępowania sądowego w sprawie.

2. Postanowieniem z 15 kwietnia 2021 r. (doręczonym 23 kwietnia 2020 r.) Trybunał Konstytucyjny odmówił nadania dalszego biegu skardze konstytucyjnej na podstawie art. 61 ust. 4 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK).

Trybunał wskazał, że nie można uznać, by Sąd Okręgowy rozstrzygał o prawach lub wolnościach skarżącego. Sąd dokonał bowiem kontroli postanowienia asesora prokuratury o odmowie wszczęcia śledztwa w sprawie, w której skarżący uważa się za pokrzywdzonego. Zgodnie zaś z orzecznictwem Trybunału zacytowanym w zaskarżonym postanowieniu, takie strefy interesu skarżącego jak satysfakcja z ukarania sprawcy lub też ułatwienie dochodzenia przez skarżącego „własnej sprawy” w postępowaniu sądowym – nie świadczą o tym, że jest to właściwa „sprawa” skarżącego. Zdaniem TK należy z powyższego wnioskować, że prawo skarżącego do sądu, na tle konkretnej sprawy, gdzie występuje w swoim przekonaniu jako pokrzywdzony – nie obejmuje sobą prawa do dwuinstancyjności. Jest to podstawą do odmowy nadania biegu sprawie w zakresie zarzutów dotyczących niezgodności z Konstytucją art. 426 § 1 k.p.k., z powodu oczywistej bezpodstawności stawianych zarzutów.

W drugiej kolejności Trybunał podkreślił, że nawet jeśliby uznać, że postanowienie o odmowie wszczęcia śledztwa oraz postanowienie kontrolne Sądu Okręgowego stanowią rozstrzygnięcie w „sprawie” skarżącego, to należy stwierdzić, że skarżący zrealizował swoje prawo odwołania się do sądu. Trybunał odwołał się do literatury przedmiotu, zgodnie z którą zastosowanie art. 425 § 1 k.p.k. jako podstawy zażalenia postanowienia prokuratora do sądu realizuje konstytucyjną zasadę dwuinstancyjności postępowania. Tym samym należało uznać, że również zarzuty w zakresie art. 426 § 1 k.p.k. są oczywiście bezpodstawne.

Trybunał podniósł również, że w zakresie, w jakim skarga dotyczy naruszenia art. 10 ust. 2 oraz art. 2 Konstytucji – nie spełnia ona wymagań dopuszczalności nadania jej dalszego biegu.

3. W sporządzonym przez pełnomocnika piśmie procesowym, wniesionym do Trybunału Konstytucyjnego 30 kwietnia 2021 r. (data nadania), skarżący złożył zażalenie na postanowienie Trybunału z 15 kwietnia 2021 r., wnosząc o jego uchylenie, a tym samym o nadanie biegu skardze konstytucyjnej. Zarzucił w nim Trybunałowi, że „odmówił nadania biegu skardze konstytucyjnej wskazując, że w toku postępowania w sprawie z udziałem skarżącego przedmiotem postępowania nie była kwestia odpowiedzialności karnej skarżącego, co pozwala na wysunięcie wniosku iż nie była to «sprawa» w rozumieniu Art. 45 ust. 1 Konstytucji. Ponadto wskazano w zaskarżonym postanowieniu, że nawet gdyby przyjąć: iż «sprawa» skarżącego jest sprawą w świetle Art. 45 ust. 1 Konstytucji w jakimś pośrednim znaczeniu to w ocenie Trybunału nie wynika z tego uprawnienie do ochrony prawnej w drodze dwuinstancyjnego postępowania”.

Skarżący wystąpił także o zwrot kosztów postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, z uwzględnieniem złożonego zażalenia.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 5 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393; dalej: u.o.t.p.TK), skarżącemu przysługuje prawo wniesienia zażalenia na postanowienie Trybunału Konstytucyjnego o odmowie nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu. Trybunał, w składzie trzech sędziów, rozpatruje zażalenie na posiedzeniu niejawnym (art. 37 ust. 1 pkt 3 lit. c w związku z art. 61 ust. 5-8 u.o.t.p.TK). Na etapie rozpoznania zażalenia Trybunał bada przede wszystkim, czy w wydanym postanowieniu prawidłowo stwierdził istnienie przesłanek odmowy nadania skardze dalszego biegu.

2. Trybunał Konstytucyjny stwierdza, że zarzuty sformułowane w zażaleniu nie podważają podstaw odmowy nadania skardze konstytucyjnej dalszego biegu, a kwestionowane przez skarżącego postanowienie jest prawidłowe.

Należy przypomnieć, że w swoim orzecznictwie TK wielokrotnie odnosił się już do zarzutów niezgodności zaskarżonych przepisów z art. 45 i art. 176 Konstytucji. Zakres art. 45 ust. 1 Konstytucji od strony przedmiotowej, jak podkreśla Trybunał, jest wyznaczony szerokim pojęciem „sprawy”, który to termin na tle ustawy zasadniczej ma charakter autonomiczny. Obejmuje więc wszelkie sytuacje, w których pojawia się konieczność rozstrzygnięcia o prawach danego podmiotu.

Skarżący, inicjując postępowanie karne jako pokrzywdzony, realizuje prawo do ochrony przed arbitralnością władzy w postępowaniu przygotowawczym. Brak wykrycia sprawcy przestępstwa godzi oczywiście w interesy pokrzywdzonego, ale nie ogranicza jego własnego prawa do sądu, stwarzając przeszkody faktyczne (nie prawne) w zakresie jego realizacji (zob. wyrok z 23 maja 2003 r., sygn. SK 38/02, OTK ZU nr 5/A/2003, poz. 38).

W związku z powyższym należy uznać, że zarzut skarżącego o naruszeniu przysługującego mu na mocy zaskarżonego przepisu prawa do zaskarżania postanowień sądu rozpoznającego zażalenie na umorzenie postępowania przygotowawczego – jest bezpodstawny (por. wyrok TK z 2 kwietnia 2001 r. sygn. SK 10/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 52), zaś argumenty skarżącego podniesione w zażaleniu – nie podważyły twierdzenia o bezzasadności zarzutów zawartych w skardze.

3. Trybunał Konstytucyjny zważył w punkcie 3 zaskarżonego postanowienia, że zarzuty względem art. 425 § 1 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2020 r. poz. 30, ze zm.; dalej: k.p.k.) są oczywiście bezzasadne z uwagi na to, iż można uznać, że skarżący zrealizował już swoje prawo odwołania się do sądu. Skarżący nie odniósł się zresztą do powyższego w złożonym zażaleniu. Tym samym nie podważył zasadności odmowy nadania biegu skardze konstytucyjnej w tym zakresie.

Tytułem komentarza Trybunał dodaje, że zgodnie z literaturą przedmiotu, zastosowanie art. 425 § 1 k.p.k., jako podstawy zażalenia postanowienia prokuratora do sądu, realizuje konstytucyjną zasadę dwuinstancyjności postępowania. Należy nadmienić, że w orzecznictwie TK podkreślano, że zgodnie z art. 45 ust. 1 Konstytucji, prawo do sądu rozumiane jest w dwóch aspektach, po pierwsze, jako prawo do jawnego rozpoznania przez

sąd sprawy oraz po drugie, jako prawo do sądowej kontroli poprawności rozstrzygnięć organów niesądowych.

W sprawie skarżącego ujawnia się drugi aspekt prawa do sądu, w którym zostało mu ono zapewnione. Dokonując oceny zaskarżonego postanowienia asesora prokuratury o umorzeniu śledztwa sąd uznał prawidłowość zapadłego rozstrzygnięcia (por. wyrok z 6 września 2004 r., sygn. SK 10/04, OTK ZU nr 8/A/2004, poz. 80).

W tym stanie rzeczy Trybunał Konstytucyjny postanowił jak w sentencji.